

SETKÁNÍ S KNIHOU

Prokletí – antologie bajek nejtemnějších

Neil Gaiman, Charlie Jane Anders, M. R. Carey a mnozí další

Metodiku zpracovala:

Mgr. Jarmila Málková, ZŠ Dobrá

Konzultace:

Mgr. Olga Kafonková, ZŠ Dobrá

Věková kategorie:

6. – 9. ročník

Zaměření (cíl, obsah) lekce:

Čtení s předvídáním

Vyučovací předměty:

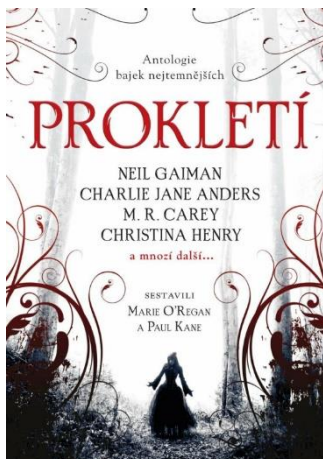
český jazyk

Bibliografie:

Sestavili O'Regan M. a Kane P., *Prokletí antologie bajek nejtemnějších*. Přeložili Krejčová D., Janiš V., Procházka A., Tilcer R. a Žáček M. Praha: Erumedia Group. a. s., 2023. ISBN: 978-80-242-9317-2

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Stručný obsah

Kniha je souborem dvaceti příběhů, z nichž každý nějakým způsobem zpracovává téma prokletí. Různí autoři, různé příběhy. Každý ze spisovatelů zpracoval téma po svém, někdo se inspiroval klasickým příběhem či pohádkou, někdo si příběh celý vymyslel. Některé příběhy jsou strašidelné, některé uvěřitelné, některé plné fantazie. Jak se píše v úvodním slově knihy: "Prokletí. Kdo by je nemiloval? Najdete je v každé pohádce, v příbězích, z nichž jsme se všichni učili našim zásadám - tomu, že zlo bude po zásluze potrestáno, a tomu, že bychom se ho měli, pokud možno, vyvarovat..."

O autorovi

Do antologie přispěli současní mistři fantasy a hororu. Každému z nich je v závěru knihy věnován odstavec, ve kterém je představen. Zde vybírám jen dva z nich:

Neil Gaiman: autor, jehož díla se opakovaně umístila na žebříčku bestsellerů New York Times. Britský autor, jehož první přečtená kniha byla Pán prstenů, což pravděpodobně mělo vliv i na jeho vlastní tvorbu - píše především sci-fi a fantasy. Mezi jeho známá díla patří Hvězdný prach, komiks Sandman, Koralina. S Terry Pratchettem spolupracoval na knize Dobrá znamení.

Charlie Jane Andersová: americká spisovatelka, držitelka několika různých cen za literaturu. V češtině vyšlo několik jejích románů, např. Město uprostřed noci, Vítězství větší než smrt či Všichni ptáci na nebi.

Předpokládaná délka práce s knihou – dvě vyučovací hodiny českého jazyka.

EVOKACE

Na tabuli napíšeme slovo PROKLETÍ a zeptáme se žáků, co je napadne, když se řekne prokletí. Pokud by k tomu nedošli, řekneme jim, že často prokletí může souviset s nějakým proviněním, je to pak vlastně trest za něco, co postava udělala. Často se objevuje i v pohádkách, necháme žáky, ať zkusí uvést nějaké pohádky, kde se prokletí či trest za provinění objevuje (např. Šípková Růženka - prokletí zlou sudičkou, Karkulka - sešla z cesty, tedy následovalo prokletí/trest v podobě vlka, Sněhurku stihl trest za to, že byla nejkrásnější z celého království...).

UVĚDOMĚNÍ

Po tomto úvodu žákům ukážeme knihu Prokletí - Antologie bajek nejtemnějších. Seznámíme je s tím, že v knize je celkem 20 příběhů, které nějakým způsobem zachycují právě prokletí či trest. Dále pak budeme pracovat jen s jednou povídkou - **Henry a skříňka z akátového dřeva** (str. 73 - 85). Níže jsou nakopírované ukázky - pro účely výuky je povídka zkrácena - některé pasáže jsou vynechány.

Každému žákovi rozdáme pracovní list k metodě čtení s předvídáním a zároveň otázku a ukázkou číslo jedna (pozn. rozdávajte ukázky textem dolů, ať si žáci nečtou text dříve, než zodpoví otázky). Žáci si nejprve přečtou otázku a zkusí na ni do tabulky odpovědět (první sloupec). Zároveň vyplní i sloupec druhý, ve kterém se budou snažit svou odpověď z prvního sloupce zdůvodnit. Poté si přečtou ukázkou a po přečtení vyplní i třetí sloupec. Průběžně můžeme žáky vyvolávat, aby nám řekli své odpovědi a názory.

Poté žákům rozdáme druhou otázku a druhou ukázkou a postupujeme stejně. Žáci už mají přečtenou ukázkou první, vědí tedy, co se zatím přihodilo, a vycházejí u prvního sloupce z textu, který už mají přečtený. Ve druhém opět zdůvodní svůj názor. Třetí sloupec vyplňují až po přečtení druhé ukázkou. A takto postupujeme se všemi otázkami a ukázkami.

Pracovní list k metodě čtení s předvídáním

část textu	Před čtením	Proč si to myslíš?	Co se zatím doopravdy stalo?
1.			
2.			
3.			

Pracovní list k metodě čtení s předvídáním

část textu	Před čtením	Proč si to myslíš?	Co se zatím doopravdy stalo?
4.			
5.			
6.			

Doplňující otázky a úkoly k jednotlivým ukázkám - rozdáváme vždy společně s ukázkou.

1. Před čtením: Povídka se jmenuje Henry a skříňka z akátového dřeva, pochází z knížky Prokletí. Zkus si tipnout, o čem by povídka mohla být. Odpověď napiš do prvního sloupce, svůj názor zdůvodni v druhém sloupci. Po přečtení ukázky vyplň i třetí sloupec.
2. Před čtením: Kdo v povídce oslovil Henryho? Jaký návrh podle tebe skříňka pro Henryho má?
3. Před čtením: Co myslíš, koupí si nakonec Henry skříňku a donese si ji domů? Co by mohlo podle tebe případně být jeho prvním přáním?
4. Před čtením: V předchozí ukázce došlo ke dvěma událostem: Henrymu se splnilo přání a zároveň dělník v Indii zemřel. Myslíš, že by tyto dvě události mohly mít souvislost? Co myslíš, že by si Henry mohl přát dál?
5. Před čtením: V předchozí ukázce si Henry přál, aby se mu vrátil jeho mrtvý pes. To se stalo, ale zároveň tím zapříčinil, že se události v minulosti vyvíjely jinak, než původně měly. Myslíš, že Henry bude v přáních pokračovat a dojde pak třeba i ke zničení světa?
6. Před čtením: Henry už chápe, jak jeho přání fungují. Jak myslíš, že se k tomu postaví? Bude si dál něco přát? Bude chtít, aby démon zmizel? Vymyslí něco jiného? Zkus se zamyslet i nad tím, jak bys situaci řešil ty.

Ukázka 1

Pst, Henry, řekl jsem. Hele. Koukej. Tady dole. Nalevo od toho talíře, ještě víc... ne, to už je moc..... trochu zpátky doprava. Ještě trochu. Tak, bingo. Nazdar.

„Ehm... Jak to, že mluvíš?“ zeptal se Henry.

Stejně jako ty. Vlastně, ne tak docela. Nemám ústa, jak sis asi všiml.

„Ale ty jsi přece skříňka!“

Ne tak docela. Ale uznávám, že to tak na první pohled může vypadat. Vypadám jako skříňka, ale ve skutečnosti jsem... no, details bych si možná radši nechal na potom, jestli ti to nevadí. Každopádně, mám pro tebe návrh.

Ukázka 2

„Tak co jsi zač?“ zeptal se.

Však víš. Démon. Dábel. Čert. Zplozenec pekel. Něco na ten způsob.

„Dobře. Ale přání umíš plnit stejně jako džin?“

To tedy umím. A vlastně ještě o dost lépe. Exkluzivní nabídka, kterou pro tebe mám,

zahrnuje tolik přání, kolik chceš. Obvyklé omezení na tři přání se na ni nevztahuje.
Henry spráskl ruce. Jeho nevinnou tvář ovládlo nadšení. „Moje vlastní skříňka s džinem!“ řekl. „To je tak hustý!“

Ukázka 3

Když jsme dorazili k Henrymu domů, začal jsem naléhat, aby si mě vyzkoušel. *Pro začátek něco malého,* řekl jsem. *Jen abys viděl, že to funguje.* „Dobře,” řekl Henry. Přimhouřil oči a přál si zlatou rybkou. O nanosekundu později se v pokoji opravdu zjevila zlatá rybka a plavala jako o život. Henry si sice nepřál akvárium nebo vodu, ale rozhodl jsem se je z dobroty vlastního srdce přidat - stejně jako nějaký ten písek a štěrk, osvětlení z modrých LED diod pro navození atmosféry a akvarijní čerpadlo ve tvaru španělské plachetnice. Chtěl jsem, aby mi Henry věřil nebo přinejmenším věřil v moje schopnosti. Aby se časem nebál být ambiciózní.

V tu samou chvíli na druhé straně světa upadlo kolo bicyklu dělníka v Indii, který se právě vracel ze směny v textilce. Ten chudák sebou praštil na asfalt, hlavou napřed - a než se stačil zvednout, přejelo ho auto. Věřte mi, že to nebyl hezký pohled.

Ukázka 4

„Měli jsme i psa. Jmenovala se Princezna. Myslíš, že bych... že bych si mohl přát...”

Cokoliv, kámo. Všechno, co tě napadne. Jdi do toho.

Vychrlil to všechno najednou. „Chci, aby Princezna byla zase naživu!” Princezna se objevila uprostřed obývacího pokoje, vrtěla ocasem a okamžitě skočila Henrymu do klína. V téže chvíli (a rozhodně ne náhodou) se propadla půda v Buenos Aires a pohltila jeden dům. Brousil jsem si na něj zuby už delší dobu. Chlap, co tam bydlel, byl něco jako světec s krásnou, štědrá duší, což mě příšerně vytáčelo.

Co bylo ovšem důležitější, je fakt, že Henryho přání právě otevřelo paralelní větev časoprostoru. Zasáhl jsem do minulosti a udělal pár úprav. Abrakadabra - a najednou tu máme světovou válku, ke které původně nedošlo! Záporáci sice prohráli, ale podařilo se jim napáchat pořádnou paseku, která doznívala celá desetiletí. Konečně jsem se začal rozjíždět.

Ukázka 5

„Co se děje, kámo?” zeptal jsem se.

„Všichni jsou tak nešťastní, skříňko.”

To je normální. Netrap se tím.

„Ale mně se zdá, že lidi jsou mnohem víc nešťastní, než bývali dřív.” A sakra, pomyslel jsem si. Tohle nezní dobře. Měl bych rychle změnit téma, než...

„Můžeš mi říct, proč? Proč je teď všem hůř než předtím?”

Příliš pozdě. Už se zeptal a já mu musel odpovědět. Pravidla a podmínky atakdál. Co je psáno, to je dáno. Naštěstí je tu stále možnost, že to tady Blboun Nejapný nepobere. *No, jak bych to formuloval,”* řekl jsem. *Vždycky, když ti splním nějaké přání, můžu za*

odměnu na někoho seslat kletbu. A ta kletba je obvykle tak tisíckrát mocnější než původní přání. Využívám statistický potenciál, který mělo původní přání, abych následně řádně zamíchal s celosvětovým... no, nerad bych se chlubil, ale je to fakt dost dobrý. Respektive, fakt dost zlý. Zlo mě prostě baví.

„Takže přání, které způsobí, že jeden člověk je o něco šťastnější, má zpětný ráz - v podobě kletby -, který způsobí trápení milionům jiných lidí.“

Ukázka 6

„Fungovalo by to i naopak? Kdyby mi mé přání způsobilo bolest, zpětný ráz by znamenal obecný nárůst štěstí na světě?“

A do hajzlu na třetí.

Ano, řekl jsem. Lhát jsem nemohl. Skrýt se také nešlo. Henry se posadil. Přejel prstem přes mé víko.

„Připrav se,“ řekl. „Tahle noc bude dlouhá.“

A také byla. Byla to dlouhá noc, dlouhé ráno, dlouhý týden, dlouhý... no, prostě to bylo dlouhé. Víc asi není třeba říkat. Můj vztah s Henrym se od toho dne nevrátil do starých kolejí. Má to, pravda, i nějaká pozitiva. Můžu teď toho vychytralého parchanta každodenně rožnit, v přeneseném slova smyslu i doslova. Vždycky, když už nedokážu udržet svou nenávist k němu a k tomu, co mě nutí dělat, můžu si na něm vybit vztek do poslední mrtě. Vše je dovoleno. Nicméně, vždycky když to udělám, ze světa se stává čím dál větší utopie. Henry trpí a zpětný ráz jeho utrpení chrlí do světa vlny dobrotivosti, štěstí a dobré vůle. Zvedá se mi z toho žaludek.

Ostatní démoni se mi posmívají. Koukej, to je Pekelný anděl se svou kouzelnou hůlkou a růžovou sukýnkou, který nosí dárky všem hodným děvčatům a hochům. Mazlíček Henryho Mossopa. Archanděl dement. Kmotřička víla.

REFLEXE

Na závěr se žáků zeptáme, jak na ně povídka zapůsobila, co se jim na ní líbilo či nelíbilo. Jak hodnotí Henryho chování a rozhodnutí. Poté s žáky uděláme pro povídku pětílístek (každému z žáků jej můžeme nakopírovat, viz níže).

Metoda pětílístek:

Na první řádek žáci dopisují slovo, které dle nich nejlépe vystihuje námět povídky (např. přání, džin, prokletí, skříňka...), na druhý řádek pak dvě přídavná jména, která souvisejí s povídkou či zvoleným slovem (např. kouzelný, zlý, toužící...), na třetí řádek pak tři slovesa (např. přeje si, dostává, ovlivňuje, škodí...), na čtvrtý řádek jednoduchou větu, která povídku či postavu vystihuje (např. Henry koupí kouzelnou skříňku. Džin rád škodí lidem.) a na pátý řádek slovo, které povídku rekapituluje/které vystihuje zvolenou postavu, může být synonymem slova na prvním řádku - pozor, žáci nesmějí použít slovo, které už použili na řádku prvním (např. kletba, ďábel).

Pracovní list pro žáky

Metoda pětilístek

Námět/téma - podstatné jméno

Vlastnosti námětu - dvě přídavná jména

Co námět dělá/co se s ním děje - tři slovesa

Věta o čtyřech slovech

Shrnutí celku jedním slovem - synonymum